

Sinterklaas

Titel: Sinterklaas: wie kent hem niet? <i>Les 1 Een pak voor Sinterklaas</i>	Vakken/Leergebieden: cultureel erfgoed	Groep: 3
Betekenisvolle opdracht: Vanaf begin november stijgt de spanning in groep 3: Sinterklaas komt eraan! En als hij er dan eindelijk is, dan is het groot feest en is iedereen zenuwachtig. Ieder kind wil eigenlijk weten hoe het nu precies met Sinterklaas zit: wie is hij is en wat doet hij. Veel leerlingen denken dat ze precies weten wie Sinterklaas is. Maar hoe ziet Sinterklaas er eigenlijk precies uit? En wat maakt Sinterklaas nu ècht Sinterklaas? En hoe zit dat met Piet? Geïnspireerd door het verhaal van Annie M.G. Schmidt waarin Sinterklaas zijn kleren kwijt is, onderzoekt de leerkracht samen met groep 3 hoe Sint en Piet eruit zien en hoe je met gewone voorwerpen uit het dagelijks leven iedereen als Sint en Piet kan aankleden. Daarbij wordt aandacht besteed aan specifieke kenmerken: (symbolen) als staf, tabberd, mijter, kruis, enzovoort. Aandacht voor Sinterklaas en Piet is betekenisvol, ieder kind is hier rond 5 december mee bezig. Er zijn in deze groep ook al zogenaamde twijfelaars. Zij 'ontdekken' op deze manier dat iedereen eigenlijk Sinterklaas of Piet kan zijn.		
Omschrijving les/project: Stel een pak samen voor Sinterklaas en Piet van spullen uit het dagelijks leven. Zo hebben zij altijd iets om aan te trekken, zeker als zij hun kleding kwijt zijn zoals in het verhaal: 'De heerlijkste Sinterklaas in 574 jaar' van Annie M.G. Schmidt. Laat in hun kleding zien wie Sint en wie Piet zijn en waaraan je hen het beste kunt herkennen.		
Beginsituatie: Cultureel erfgoed: <ul style="list-style-type: none">– Regelmatig gebruiken de leerlingen afbeeldingen, foto's en illustraties als inspiratiebron en uitgangspunt voor eigen onderzoek. Zij hebben ervaring met onderzoek doen rond erfgoed en kunnen daar een eigen betekenis aan geven onder begeleiding van de leerkracht.– De leerlingen hebben in voorgaande erfgoedlessen aandacht besteed aan begrippen als: oud en nieuw, waardevol en waardeloos, rituelen en gewoonten.– In deze les werken ze voor het eerst met een woordspin. <i>Bronnen</i> Prentenboek: Annie M.G. Schmidt & Fiep Westendorp, 'De heerlijkste 5 december in vijfhonderdvierenzeventig jaar'. Lees het verhaal op www.beleven.org .		

Nicolaas uit Myra:

- <http://orpheuskijktom.com/2012/12/06/in-memoriam-sint-nicolaas-van-myra/>
- <http://www.geheugenvannederland.nl/?/nl/items/KDC01:7285458>
- <http://www.geheugenvannederland.nl/?/zoom/index/&language=nl&i=http%3A%2F%2Fresolver.kb.nl%2Fresolve%3Furn%3Durn%3Aqvn%3AKDC01%3ATF2A06740%26size%3Dlarge>
- B. Koene 1538-1542: <https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-P-OB-12.452>
- S.A. Kraus 1770-1825: <https://www.rijksmuseum.nl/nl/search/objecten?s=objecttype&p=12&ps=12&f.principalMaker.sort=Simon+Andreas+Kraus&ii=10#/RP-P-1882-A-5210.14>

Samenwerking culturele instelling:

Er wordt in deze les samengewerkt met een medewerker van een erfgoedinstelling.

Competenties & Fasen van het creatieve proces:

Beschrijving oriënteren (inclusief reflecteren):

De leerkracht uit groep 3 heeft traditionele, historische en minder voor de hand liggende afbeeldingen van Sinterklaas in de hal van de school opgehangen. De leerlingen hebben deze afbeeldingen al gezien en ze hebben erover gesproken. In de aanloop naar de les heeft de duo partner van deze leerkracht een viertal momenten voorgelezen uit *De heerlijkste 5 december in vijfhonderdvierenzeventig jaar* van Annie M.G. Schmidt. In dit verhaal raakt Sinterklaas zijn kleren kwijt, maar leerlingen herkennen hem toch. Tijdens het voorlezen heeft de leerkracht steeds gevraagd: hoe ziet Sinterklaas eruit? Wat vind jij van de kleding van Sinterklaas? Wat maakt Sinterklaas echt tot Sinterklaas? Wat als Sinterklaas zijn zwembroek aanheeft: blijft hij dan Sinterklaas? Waardoor komt dat?

De juf start de les met de vraag: waaraan herken je Sinterklaas? Ze vraagt de kinderen allemaal even hun ogen dicht te doen en zich voor te stellen hoe Sinterklaas eruit ziet. Dan tekent ze op het bord een woordspin. De leerlingen geven een lange lijst aan suggesties die de leerkracht allemaal opschrijft. Hieruit kiezen ze samen de allerbelangrijkste kenmerkende vormen, zoals: een staf, een mijter, een mantel, een paard en een kruis. Op dezelfde manier maken ze een woordspin over Piet. Als een leerling als eerste 'zwart' noemt benadrukt juf dat er tegenwoordig ook witte pieten zijn.

Dan geeft de leerkracht de opdracht:

Straks mogen jullie je verkleden als Sint en Piet, maar helaas.....we hebben geen mijter, zak, staf, en zwarte pietenpak. We hebben wel gezegd wat we heel belangrijk vinden voor Sint en Piet. Ga op zoek in de school naar spullen die je kunt gebruiken om je te verkleden, zodat iedereen je als Sinterklaas of Piet kan herkennen. En bedenk, als je verkleed bent, hoe je dan loopt als Sint of Piet.

De juf verkent met de leerlingen waar zij hun materiaal in de school mogen verzamelen. Ze vraagt welke leerlingen liever niet willen verkleden. Dat zijn er vrij veel. Daarom stelt ze groepjes van drie samen, twee daarvan verkleden zich en de derde assisteert daarbij.

Beschrijving onderzoeken en uitvoeren (inclusief reflecteren):

De trio's gaan samen 'op jacht' door de school. De leerkracht verwijst naar de kenmerkende attributen en kledingstukken uit de woordspin en de afbeeldingen. Zo stimuleert ze de leerlingen om verder te zoeken. Ze mogen zoeken in het klaslokaal, de hal en de gangen. Daar hangen hun 'luizencapes' die

volop gebruikt worden. Leerlingen blijken ook heel inventief in het zoeken naar voorwerpen die ze als mijter en staf kunnen gebruiken. Daarbij letten ze op overeenkomsten qua vormgeving: een lange stok doet denken aan een staf en een mijter moet hoog zijn. Als de bromfietshelm niet hoog genoeg is om als mijter herkenbaar te zijn, plakken de leerlingen er een kruis op. 🗨️ 🗨️

In deze les zijn de onderzoeks- en uitvoeringsfase niet zo duidelijk gescheiden. Dit komt vaker voor bij jonge kinderen. De meeste leerlingen gaan zich al zoekende meteen verkleden, waarbij ze steeds keuzes maken wat het beste bij hun rol als Sint of Piet past. De leerlingen zijn enthousiast op zoek gegaan en doen originele 'vondsten' die door de juf onder de aandacht van de groep worden gebracht. 🗨️

Steeds wordt gereflecteerd op de kleding en de vormgeving: wat heeft Sinterklaas nodig om Sinterklaas en Piet om Piet te zijn? Met behulp van welke kledingstukken en attributen worden zij herkend?

Beschrijving evalueren (inclusief reflecteren):

Bij de evaluatie stelt de leerkracht de volgende vragen aan de leerlingen: hoe hebben jullie het aangepakt? Wat ging er goed? Welke oplossingen hebben jullie gevonden? Wat zou je een volgende keer anders doen?

De trio's presenteren zich om beurten voor het bord. Bij het bekijken van elkaars pakken vraagt de juf: Wat hebben jullie allemaal bedacht? Is dit een echte Sinterklaas of Piet? Het kind dat geassisteerd heeft mag als eerste vertellen over de manier waarop ze de opdracht hebben uitgevoerd. Ook de andere leerlingen benoemen wat zij echt Sinterklaasachtig vinden aan de pakken van de andere leerlingen. 🗨️

Dan brengt de leerkracht de woordspin in herinnering die ze aan het begin van de les hebben gemaakt. Samen onderzoeken ze of ze alle belangrijke onderdelen waaraan ze Sint en Piet kunnen herkennen terugzien. Tot slot mogen de drietallen in hun Sint- en Pietenpakken op de foto. 🗨️

Leerdoelen:

1. **Betekenis:** De leerlingen kunnen vertellen over de kleding, attributen (en symbolen) van Sinterklaas en Piet. Op basis daarvan kunnen zij zich – met gewone spullen – verkleden. Zij kunnen benoemen waaraan zij als Sint of Piet te herkennen zijn.
2. **Vorm:** De leerling kan voorwerpen selecteren op basis van vormkenmerken en vormovereenkomsten.
3. **Materiaal/techniek:** De leerling kan dagelijkse voorwerpen en een nieuwe betekenis geven.

Competenties Cultureel erfgoed groep 3-4

De leerlingen hebben in deze les gewerkt aan de onderstaande competenties:

Competenties oriënteren

- De leerling kan zich met al zijn zintuigen openstellen voor erfgoedaspecten in binnen- en buitenschoolse situaties en reageren met associaties aan eigen ervaringen. (*Associëren rond erfgoedaspecten als verhaal, symbolen en rituelen rondom het Sinterklaasfeest.*)

Competenties onderzoeken

- De leerling kan een verzameling of voorwerp, de eigen culturele omgeving, gewoontes, gebruiken, tradities, verhalen en rituelen begeleid onderzoeken en benoemen. (*Onderzoeken hoe je dagelijkse voorwerpen symbolisch kunt gebruiken om je te verkleden als Sinterklaas of Piet.*)

Competenties uitvoeren

- De leerling kan zich, met behulp van erfgoed, inleven in het verhaal en dit verbeelden, nabootsen of er eigen beelden aan toevoegen in verschillende media. Hij maakt hierbij gebruik van de kennis en vaardigheden die hij op dat moment bezit (*Geïnspireerd door een verhaal en voorwerpen een eigen beeld maken van Sinterklaas of Piet.*)

Competenties evalueren

- De leerling kan, onder begeleiding, de mogelijke betekenis van erfgoed in relatie tot zijn eigen leefwereld en zijn eigen identiteit benoemen. (*Spelen met de betekenis van Sinterklaas: bestaat hij echt of is het een verklede man?*)
- De leerling kan laten zien welke keuzes hij in de uitvoerende fase heeft gemaakt en kan praten over wat hij heeft verbeeld. (*Vertellen over zijn keuzes voor zijn zelfbedachte Sinterklaas- of Pietenpak.*)

Presentatievorm:

leerlingen laten elkaar hun zelfbedachte Sinterklaas- en Pietenpak zien, ze gaan ermee op de foto

Groepsvorm:

drietallen.

Urenbesteding:

voorlezen: 3 X 10 min.
erfgoedles: 50 min.

Beoordelingscriteria

De leerling:

1. kan zelf een 'pak' samenstellen van bij elkaar gezochte dagelijkse voorwerpen waarbij de onderdelen gezien kunnen worden als symbolen voor het pak van Sinterklaas of Piet;
2. Laat zien hoe inventief hij is geweest in zijn onderzoek en keuzes voor verkleedkleden;
3. kan benoemen waaraan zijn kleding als Sint- of Pietenpak te herkennen is.

Portfolio:

Foto van de drietallen, verkleed als Sint en Piet, worden van een onderschrift voorzien en bewaard.

Eindsituatie:

De leerkracht wil rond Kerstmis opnieuw aandacht besteden aan tradities, rituelen en symbolen.

